

POMNOŽITEV HIPERKOCKE

MARKO RAZPET

Pedagoška fakulteta
Univerza v Ljubljani

Math. Subj. Class. (2010): 14H45, 51M15

Antični geometrijski problem podvojitve kocke lahko posplošimo na problem njene poljubne pomnožitve. Še več, problem lahko razširimo na pomnožitev hiperkocke. V ta namen bomo uporabili primerno posplošeno cisoido.

MULTIPLYING THE HYPERCUBE

The ancient geometric problem of doubling the cube can be extended to a problem of an arbitrary multiplying. Moreover, the problem can be extended to multiplying the hypercube. To this purpose we will use a suitable generalized cissoid.

Uvod

Podvojitve kocke je klasični grški geometrijski problem, ki se ga ne da rešiti evklidsko, to je samo z neoznačenim ravnilom in šestilom, kar so dokazali šele v 19. stoletju. Problem zahteva določiti rob kocke, ki ima prostornino enako dvakratniku prostornine dane kocke. To pomeni, da je treba za dano daljico a konstruirati tako daljico b , za katero je $b = a\sqrt[3]{2}$. Problem podvojitve kocke so Grki znali rešiti na več načinov. Eden od njih je možen s posebno ravninsko krivuljo, z Dioklovo cisoido (več v [1, 4, 6, 8]).

Povsem smiselno se je vprašati, kako bi pomnožili s faktorjem $\lambda > 0$ poljubno r -razsežno hiperkocko z robom a . Njena prostornina je a^r , zato je $b = a\sqrt[r]{\lambda}$ rob hiperkocke, katere prostornina je λ -kratnik prostornine hiperkocke z robom a . Dva primera sta trivialna. Za $r = 1$ imamo daljico, njena »prostornina« je kar njena dolžina a , za $r = 2$ pa kvadrat, čigar »prostornina« je kar njegova ploščina a^2 . Za $r = 3$ imamo opraviti z običajno kocko z običajno prostornino a^3 . V prvih dveh primerih množenje s faktorjem λ ni problematično, saj ga ob izbiri enote 1 geometrijsko lahko opravimo s podobnimi trikotniki in z višinskim izrekom v pravokotnem trikotniku.

Za $r \geq 4$ si r -razsežno hiperkocko težje predstavljamo, ker je ne moremo realizirati z običajno geometrijo. To pa ni ovira pri pomnožitvi take hiperkocke s številom λ , ker moramo znati geometrijsko pomnožiti samo njen rob